

Toimittaneet Josefina Sipinen,
Åsa von Schoultz &
Elina Kestilä-Kekkonen

Tie Arkadianmäelle

Ehdokkaiden resurssit,
kampanjointi ja poliittiset arvot
eduskuntavaaleissa 2023

TAMPERE
UNIVERSITY
PRESS

Tie Arkadianmäelle

Tie Arkadianmäelle

Ehdokkaiden resurssit, kampanjointi ja
poliittiset arvot eduskuntavaaleissa 2023

Toimittaneet

Josefina Sipinen, Åsa von Schoultz & Elina Kestilä-Kekkonen



©2026 Tekijät ja Tampere University Press



Tämän teoksen sisältö (ellei toisin mainita) on julkaistu Nimeä-EiKaupallinen-EiMuutoksia 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä (CC BY-NC-ND 4.0). Aineistoa saa jakaa ja levittää edelleen missä tahansa välineessä ja muodossa, kunhan tekijä mainitaan. Aineistoa ei saa hyödyntää kaupallisesti eikä sitä saa julkaista muokattuna. Tutustu käyttöehtoihin osoitteessa <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.fi>.

Typografia
Markus Itkonen

Taitto
Eija Kylmäniemi

Kannen toteutus
Jonna Lahti

ISBN 978-952-359-076-2 (PDF)
ISBN 978-952-359-077-9 (painettu, nid.)

Kustantaja: Tampere University Press, Tampere, Suomi
Painopaikka: Libri Plureos GmbH, Hampuri, Saksa

Viittausohje:
Sipinen, J., von Schoultz, Å. & Kestilä-Kekkonen, E. (toim.). (2026). *Tie Arkadianmäelle: Ehdokkaiden resurssit, kampanjointi ja poliittiset arvot eduskuntavaaleissa 2023*. Tampere University Press. <https://doi.org/10.61201/ssz0nv54>

Sisällys

- 1 Johdanto: Kansanedustajaehdokkuus 2020-luvun Suomessa 11
Josefina Sipinen, Åsa von Schoultz & Elina Kestilä-Kekkonen
- 2 Nais- ja miesehdokkaiden verkostoiltaan saama tuki 25
Josefina Sipinen, Åsa von Schoultz & Elina Kestilä-Kekkonen
- 3 Puolueiden vaaliteemojen merkitys ehdokkaiden kampanjoinnissa 43
Juha Ylisalo
- 4 Kampanjointi ja kampanjoiden rahoitus 66
Mikko Mattila
- 5 Ehdokkaiden kampanjaviestintä sosiaalisessa mediassa 83
Elisa Kannasto
- 6 Negatiivinen ja positiivinen kampanjointi nais- ja miesehdokkaiden keskuudessa 105
Theodora Helimäki & Åsa von Schoultz
- 7 Ehdokaskampanjoiden kohdentaminen 119
Janette Huttunen
- 8 Ehdokkaiden kokemukset vaalihäirinnästä 138
Veikko Isotalo & Hanna Wass
- 9 Ehdokkaiden poliittiset arvot ja asenteet 158
Veikko Isotalo, Jussi Westinen & Josefina Sipinen
- 10 Ehdokkaiden demokratia-asenteet 184
Thomas Karv & Kim Backström
- 11 Poliittisen edustuksen alueellinen eriytyminen 202
Jussi Westinen & Veikko Isotalo

Kirjoittajat

Kim Backström, väitöskirjatutkija, Åbo Akademi

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1941-5922>

Theodora Helimäki, vs. yleisen valtio-opin yliopistonlehtori, Helsingin yliopisto

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8014-9822>

Veikko Isotalo, projektitutkija, Turun yliopisto

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4173-5914>

Janette Huttunen, projektitutkija, Åbo Akademi

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0683-9344>

Elisa Kannasto, koulutuspäällikkö, Seinäjoen ammattikorkeakoulu

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1758-982X>

Thomas Karv, dosentti, valtio-opin yliopistonlehtori, Mittuniversitetet ja Åbo Akademi

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5222-9558>

Elina Kestilä-Kekkonen, valtio-opin professori, Tampereen yliopisto

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2439-1056>

Mikko Mattila, yleisen valtio-opin professori, Helsingin yliopisto

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2289-8486>

Åsa von Schoultz, yleisen valtio-opin professori, Helsingin yliopisto

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0708-3908>

Josefina Sipinen, dosentti, valtio-opin yliopistonlehtori, Tampereen yliopisto

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4011-278X>

Hanna Wass, yleisen valtio-opin apulaisprofessori, Helsingin yliopisto

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2429-8062>

Jussi Westinen, tutkijatohtori, Tampereen yliopisto

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-2680-5428>

Juha Ylisalo, dosentti, valtio-opin yliopisto-opettaja, Turun yliopisto

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7757-8404>

Kuviot ja taulukot

- Kuvio 2.1.** Ehdokkaiden puolueeltaan ja lähipiiriltään saama kannustus. 32
- Kuvio 2.2.** Ehdokkaiden puolueeltaan ja lähipiiriltään saamaa kannustusta selittävät lineaariset regressioanalyysit. Standardoimattomat regressiokertoimet ja 95 % luottamusvälit. 34
- Kuvio 2.3.** Mallivakioitu puolueelta ja lähipiiriltä saatu kannustus sukupuolen ja iän mukaan, 95 % luottamusvälit. 34
- Kuvio 2.4.** Mallivakioitu puolueelta ja lähipiiriltä saatu kannustus sukupuolen ja ensikertalaisuuden mukaan, 95 % luottamusvälit. 35
- Kuvio 2.5.** Mallivakioitu puolueelta ja lähipiiriltä saatu kannustus sukupuolen ja puolueen mukaan, 95 % luottamusvälit. 37
- Kuvio 2.6.** Mallivakioitu puolueelta ja lähipiiriltä saatu kannustus sukupuolen ja siviilisäädyn mukaan, 95 % luottamusvälit. 37
- Kuvio 2.7.** Mallivakioitu puolueelta ja lähipiiriltä saatu kannustus sukupuolen ja alaikäisten lasten mukaan, 95 % luottamusvälit. 38
- Kuvio 3.1.** Ehdokkaiden kampanjoiden painopisteiden jakauma (painotettu prosenttiosuus vastaajista). 49
- Kuvio 3.2.** Eri selittävien tekijöiden vaikutus kampanjan painopisteeseen. 51
- Kuvio 3.3.** Kampanjoiden painopisteet puolueittain, kun ehdokaskohtaiset tekijät on vakioitu. Suuret arvot tarkoittavat puoluekeskeisyyttä ja pienet ehdokaskeksisyyttä. 95 % luottamusvälit. 52
- Kuvio 3.4.** Eri selittävien tekijöiden vaikutus siihen, missä määrin ehdokas korostaa puolueen vaaliohjelmaan sisältyviä asiakysymyksiä ja puolueen vaalikauden aikaista suoriutumista. 53
- Kuvio 3.5.** Ennustettu todennäköisyys, jolla ehdokas korostaa puolueen vaaliohjelmaan sisältyviä asiakysymyksiä tai puolueen suoriutumista, kun ehdokaskohtaiset tekijät on vakioitu. 55
- Kuvio 3.6.** Ehdokaskyselyn vastaajien mainitsemien tärkeimpien yhteiskunnallisten ongelmien aihealueiden jakaumat, % vastaajista. 57
- Kuvio 5.1.** Facebookin tärkeys eri puolueiden ehdokkaille eduskuntavaaleissa 2019 ja 2023, %. 88
- Kuvio 5.2.** Instagramin tärkeys eri puolueiden ehdokkaille eduskuntavaaleissa 2019 ja 2023, %. 89
- Kuvio 5.3.** Twitterin tärkeys eri puolueiden ehdokkaille eduskuntavaaleissa 2019 ja 2023, %. 90
- Kuvio 5.4.** Tiktokin tärkeys eri puolueiden ehdokkaille eduskuntavaaleissa 2023, %. 91
- Kuvio 5.5.** Eri alustojen tärkeys eri-ikäisille ehdokkaille eduskuntavaaleissa 2023, %. 92
- Kuvio 5.6.** Eri sosiaalisen median alustojen tärkeys nais- ja miesehdokkaille eduskuntavaaleissa 2023, %. 93
- Kuvio 7.1.** Ehdokaskampanjan kohdentaminen eri sukupuolille. 127
- Kuvio 7.2.** Nuorille ja yli 60-vuotiaille kohdentaminen. 129
- Kuvio 7.3.** Nuorille ja yli 60-vuotiaille kohdentaminen, ikäryhmät (% iän mukaan kohdentaneista vastaajista, n=209). 130
- Kuvio 7.4.** Ulkomaalaistaustaisten huomioiminen. 132
- Kuvio 8.1.** Ehdokkaiden vaalihäirintää koskevat asenteet (%). 143

Kuvio 8.2. Ehdokkasiin kohdistunut ja havainnoima vaalihäirintä eri häirintätyyppien mukaan. 95 prosentin luottamusvälit on laskettu itseen kohdistuneen häirinnän osuudelle. 144

Kuvio 8.3. Ehdokkasiin kohdistuvien häirintämuotojen ehdokaskohtainen määrä. 145

Kuvio 8.4. Häirinnän kohteeksi joutumisen todennäköisyys iän (A), sukupuolen (B), poliittisen kokemuksen (C) ja vähemmistöryhmään kuulumisen (D) perusteella. 146

Kuvio 8.5. Ehdokkaiden keskiarvot A) katukampanjoinnin ja B) sosiaalisen median kampanjoinnin turvallisuudesta kohdatun vaalihäirinnän vakavuuden mukaan jaoteltuna (95 prosentin luottamusvälit). 147

Kuvio 8.6. Osuus ehdokkaista (%), jotka ovat häirinnän seurauksena 1) vähentäneet osallistumisia julkisiin vaalitulaisuuksiin, 2) vähentäneet katukampanjointia tai välttäneet tietyillä alueilla kampanjointia ja 3) vähentäneet sosiaalisen median käyttöä (95 prosentin luottamusvälit). 148

Kuvio 9.1. Ehdokkaiden sijoittuminen vasemmisto-oikeisto-ulottuvuudella syntymävuosikohortin ja sukupuolen mukaan (miesehdokkaat sinisellä ja naisehdokkaat punaisella). 165

Kuvio 9.2. Ehdokkaiden sijoittuminen vasemmisto-oikeisto-ulottuvuudella puolueen ja syntymäkohortin mukaan. 166

Kuvio 9.3. Ehdokkaiden sijoittuminen vasemmisto-oikeisto-ulottuvuudella puolueen ja sukupuolen mukaan. 167

Kuvio 9.4. Ehdokkaiden sijoittuminen vasemmisto-oikeisto-ulottuvuudella puolueen, syntymäkohortin ja sukupuolen mukaan (miesehdokkaat sinisellä ja naisehdokkaat punaisella). 168

Kuvio 9.5. Ehdokkaiden sijoittuminen sosiokulttuurisella GAL-TAN-ulottuvuudella syntymäkohortin ja sukupuolen mukaan (miesehdokkaat sinisellä ja naisehdokkaat punaisella). 169

Kuvio 9.6. Ehdokkaiden sijoittuminen sosiokulttuurisella GAL-TAN-ulottuvuudella puolueen ja syntymäkohortin mukaan. 170

Kuvio 9.7. Ehdokkaiden sijoittuminen sosiokulttuurisella GAL-TAN-ulottuvuudella puolueen ja sukupuolen mukaan. 171

Kuvio 9.8. Ehdokkaiden sijoittuminen sosiokulttuurisella GAL-TAN-ulottuvuudella puolueen, syntymäkohortin ja sukupuolen mukaan (miesehdokkaat sinisellä ja naisehdokkaat punaisella). 172

Kuvio 10.1. Demokratia-asenteita mittaavan summamuuttujan jakauma puolueetypin ja ehdokkaan poliittisen kokemuksen mukaan. 194

Kuvio 10.2. Ehdokkaiden demokratia-asenteita selittävä lineaarinen regressiomalli (standardoimattomat regressiokertoimet ja 95 % luottamusvälit). 195

Kuvio 11.1. Kansanedustajien lukumäärä ja sen muutos seutukunnittain. 212

Kuvio 11.2. Kansanedustajien keskimääräinen lukumäärä ja sen muutos seutukunnittain. Muutos vaalikausiperiodien 2015–2027 ja 1991–2015 välillä. 214

Taulukko 1.1 Eduskuntavaaliehdokkaat 2023 -kyselytutkimuksen edustavuustarkastelu.	20
Taulukko 3.1. Aihealuetta koskevan ongelman maininneiden ehdokkaiden osuudet (%) vastaajista puolueen mukaan.	59
Taulukko 4.1. Kampanjamuotojen tärkeys vuosina 2019 ja 2023.	69
Taulukko 4.2. Tärkeimmät kampanjamuodot kansanedustajaksi valituilla ja valitsematta jääneillä (%).	72
Taulukko 4.3. Vaalikampanjoiden kokonaiskulut (ehdokaskysely).	74
Taulukko 4.4. Kampanjarahoituksen lähteet jaoteltuina puolerahoitukseen, lahjoituksiin ja omiin varoihin (%).	75
Taulukko 4.5. Valittujen ja varaehdokkaiden kampanjakulut (keskiarvo, euroa) eduskuntavaaleissa 2019 ja 2023.	77
Taulukko 6.1. Kuinka voimakkaasti korosti seuraavia asioita vaalikampanjassaan (% keskiarvo, n=483).	111
Taulukko 6.2. Nais- ja miesehdokkaiden korostamat aiheet kampanjoinnissaan.	112
Taulukko 6.3. Positiivista ja negatiivista kampanjointia selittävät lineaariset regressioanalyysit.	113
Taulukko 7.1. Ehdokaskampanjoiden kohderyhmät.	124
Taulukko 7.2. Kampanjoiden kohdentaminen eri ryhmille (% kaikista ehdokkaista).	125
Taulukko 7.3. Ehdokaskampanjan kohdentaminen sukupuolikategorioittain (% sukupuolen mukaan kohdentaneista vastaajista).	128
Taulukko 8.1. Osuus ehdokkaista (%), jotka kohtasivat vaalikampanjan aikana vähintään yhden itseensä kohdistuvan vaalihäirinnän muodon. Alaraja ja yläaraja osoittavat 95 prosentin luottamusvälin lasketulle osuudelle.	144
Taulukko 10.1. Ehdokkaiden suhtautuminen demokratiaan. Keskiarvot ja suluissa keskihajonta.	192
Taulukko 11.1. Suomen seutukuntien asukasluvut 1991–2023 vaalipiirien mukaisessa järjestyksessä.	207
Taulukko 11.2. Kansanedustajapaikkojen jakautuminen vaalipiireihin 1991–2023.	209
Taulukko 11.3. Valittujen kansanedustajien määrä seutukunnittain 1991–2023.	210
Taulukko 11.4. Kansanedustajapaikkojen muutoksen yhteys väkiluvun muutokseen, työttömyyteen ja korkeakoulutettujen osuuteen.	218

Liitekuvio 8A1. Ehdokkaiden kokema turvattomuuden tunne (A) katukampanjoinnissa ja (B) sosiaalisen median kampanjoinnissa. 154

Liitekuvio 8A2. Eri puolueiden ehdokkaiden suhtautuminen väittämään ”Loukkaava jahkaava puhe on osa politiikkaa eikä asialle voi tehdä mitään”. 155

Liitekuvio 8A3. Eri puolueiden ehdokkaiden suhtautuminen väittämään ”Vihapuheen, häirinnän ja uhkailun kieltävillä säännöillä puututaan haitallisesti politiikkaan”. 156

Liitekuvio 8A4. Eri puolueiden ehdokkaiden suhtautuminen väittämään ”Ehdokkaita, jotka puhuvat julkisesti kokemastaan uhkailusta ja häirinnästä, pidetään vahvoina”. 157

Liitekuvio 9A1. Ehdokkaat arvokartalla puolueen, sukupuolen ja syntymävuosikymmenen mukaan. 183

Liitetaulukko 5A1. Facebookin tärkeys eri puolueiden ehdokkaille eduskuntavaaleissa 2019 ja 2023, rivi prosentit. 99

Liitetaulukko 5A2. Instagramin tärkeys eri puolueiden ehdokkaille eduskuntavaaleissa 2019 ja 2023, rivi prosentit. 100

Liitetaulukko 5A3. Twitterin tärkeys eri puolueiden ehdokkaille eduskuntavaaleissa 2019 ja 2023, rivi prosentit. 101

Liitetaulukko 5A4. Tiktokin tärkeys eri puolueiden ehdokkaille eduskuntavaaleissa 2019 ja 2023, rivi prosentit. 102

Liitetaulukko 5A5. Eri alustojen tärkeys eri-ikäisille ehdokkaille vuonna 2023. 103

Liitetaulukko 5A6. Eri alustojen tärkeys nais- ja miesehdokkaille vuonna 2023. 104

Liitetaulukko 9A1. Helsingin Sanomien 2023 eduskuntavaalien vaalikoneen väittämät ja niiden luokittelu ideologisiin ulottuvuuksiin. 180

Liitetaulukko 9A2. Aineiston ehdokkaiden kattavuus puolueittain. 181

Liitetaulukko 9A3. Ehdokkaiden lukumäärä puolueittain eri sukupolvissa sukupuolen mukaan. 182

1

Johdanto

Kansanedustajaehdokkuus 2020-luvun Suomessa

Josefina Sipinen, Åsa von Schoultz & Elina Kestilä-Kekkonen

Teoksen tausta ja sisältö

Eduskuntavaaleista tarvitaan säännöllisesti uutta tutkimustietoa, sillä ehdokkuuteen ja kampanjointiin liittyvät toimintaympäristöt ovat alati liikkeessä. Puolueiden jäsenpohjan kaventuminen ja suomalaisten aiempaa heikompi sitoutuminen kansalaisyhteiskuntaan ovat vaikeuttaneet puolueiden ehdokashankintaa (Junkkari 2025; Koironen et al., 2017, s. 16; Mickelsson, 2021, s. 356–357). Samalla yhteiskunnallisen keskustelun polarisoituminen ja verkossa tapahtuva häirintä asettavat uusia haasteita ehdolle asettumiselle ja kampanjoinnille. Lisäksi niin sanottu monikriisin aika (Tooze, 2022; Lawrence et al., 2024) monimutkaistaa päätöksentekoa: edustajien on samanaikaisesti ja nopeasti otettava kantaa lukuisiin, myös kansallisvaltioiden rajat ylittäviin ja keskenään risteäviin kriiseihin.

Tämä teos tarkastelee ehdokkaiden resursseja, kampanjointia ja poliittisia arvoja eduskuntavaaleissa 2023. Siten se jatkaa aiemmin Suomessa tehtyä varsin monipuolistaa ehdokastutkimusta, jossa on tarkasteltu muun muassa naisten (Kuitunen, 1998; 2000), nuorten (Perälä, 2018) ja maahanmuuttaneiden (Sipinen, 2021) ehdolle asettumista ja ehdokkaaksi rekrytointia, ehdokkaiden taustoja, arvoja ja asenteita (Sipinen & Koskimaa, 2020; Isotalo & Järvi, 2020; Isotalo & Rapeli, 2024), vaalikampanjoita (Mattila et al., 2020; Mykkänen et al., 2022; Söderlund, 2024) sekä vaalimenestyk-

seen vaikuttavia tekijöitä (von Schoultz & Papageorgiou, 2021; Söderlund et al., 2021; Isotalo & von Schoultz, 2024). Käsillä olevasta tutkimuksesta ovat vastanneet monet samat tekijät kuin vuoden 2019 eduskuntavaaliehdokkaita tarkastelleesta tutkimuksesta (Kestilä-Kekkonen & von Schoultz, 2020), sillä tarkoituksena on jatkaa uuden tiedon tuottamista ”demokratian ritareista” – heistä, jotka omistautuvat suomalaisen yhteiskunnan kehittämiseksi ja kansanvallan puolustamiselle.

Kevään 2023 eduskuntavaaleja edeltäneet neljä vuotta olivat hyvin käänteentekeviä koko maailmalle ja myös Suomelle. Vuonna 2022 Venäjä hyökkäsi Ukrainaan, minkä seurauksena Suomi päätyi hyvin nopeasti hakemaan Nato-jäsenyyttä. Eduskuntavaaleja edeltäneissä kuntavaaleissa vuonna 2021 ja aluevaaleissa vuonna 2022 vaalikampanjointia vaikeutti merkittävästi globaali koronapandemia, mutta kevään 2023 eduskuntavaaleissa kampanjat kuitenkin pystyttiin käymään pääasiassa normaaliin tapaan.

Pandemian ja edellisellä kaudella voimaan astuneen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen jälkimainingeissa vuoden 2023 vaalien keskeisimmiksi teemoiksi nousivat hyvinvointivaltio ja talous (ks. Juha Ylisalon luku 3 tässä teoksessa). Lisäksi kevään 2023 vaalikampanja muistetaan erityisesti blokkipolitiikasta. Punavihreät puolueet sulkiivat arvopohjaan ja asiakysymyksiin liittyvien erojen vuoksi perussuomalaiset hallitusyhteistyön ulkopuolelle jo ennen vaaleja (Kestilä-Kekkonen et al., 2024a; Wass et al., 2024). Jo vuonna 2019 muut puolueet olivat suhtautuneet varauksellisesti yhteistyöhön Jussi Halla-ahon johtamien perussuomalaisten kanssa, mutta vuonna 2023 yhteistyön ehtoja tiukennettiin entisestään. Kokoomuksen puheenjohtaja Petteri Orpo totesi tammikuussa 2023, että hallitusneuvotteluille perussuomalaisten kanssa ei ole esteitä, kunhan ohjelmallisista kysymyksistä, erityisesti työperäisestä maahanmuutosta, päästään yhteisymmärrykseen. Muutamaa päivää myöhemmin vihreiden puheenjohtaja Maria Ohisalo ilmoitti, että puolueen arvot ja tavoitteet ovat niin kaukana perussuomalaisista, että yhteistyö samassa hallituksessa olisi mahdotonta. Sosialidemokraattien puheenjohtaja Sanna Marin ja vasemmistoliiton puheenjohtaja Li Andersson tekivät samana päivänä vaalitentissä vastaavat rajaukset. Keskusta, kristillisdemokraatit ja RKP sen sijaan eivät tehneet rajoituksia hallitusyhteistyöstä.

Vihreiden, sosialidemokraattien ja vasemmistoliiton ilmoitukset loivat vaalien alla tilanteen, jossa keskeinen valinta asettui punavihreiden hallituspuolueiden ja oikeistolaisten pääoppositiipuolueiden välille. Marin pyrki vahvistamaan tätä kaksinapaista asetelmaa korostamalla Ylen vaalitentissä maaliskuun lopussa, että SDP:n vaalivoitto on ainoa keino estää kokoomuksen ja perussuomalaisten ”sinimustan hallituksen” muodostuminen seuraavalla vaalikaudella. Tällainen suoraan kilpailevia puolueita vastaan suunnattu negatiivinen kampanjointi on harvinaista Suomen poliittisessa lähihistoriassa, sillä Suomen vaalijärjestelmä suosii pääasiassa positiivista kampanjointia, jossa kritiikki tai hyökkäykset muita ehdokkaita kohtaan ovat vähäisiä. Tämä johtuu siitä, että avoimeen listavaaliin liittyy usein voimakasta kilpailua saman puolueen ehdokkaiden välillä, ja tämä puolueen sisäinen kilpailu

voi olla jopa intensiivisempää kuin eri puolueiden ehdokkaiden välinen kilpailu (ks. Helimäen ja von Schoultzin luku 6 tässä teoksessa).

Marin kuitenkin onnistui retoriikallaan houkuttelemaan punavihreän blokin kannattajien ääniä SDP:lle, ja tämän seurauksena vuoden 2023 eduskuntavaalit jäivät historiaan myös niin kutsutusta taktisesta äänestämisestä (Kestilä-Kekkonen et al., 2024b). Vaikka tämä toimi SDP:n eduksi – onnistuihan puolue lisäämään paikkamääräänsä verrattuna vuoden 2019 vaaleihin – SDP:stä ei kuitenkaan tullut pääministeripuoluetta, vaan Suomeen muodostettiin kokoomuksen, perussuomalaisten, KD:n ja RKP:n kesken oikeistohallitus. Kokonaisuutena punavihreä blokki eli SDP, vasemmistoliitto ja vihreät menetti paikkoja eduskunnassa (Kestilä-Kekkonen et al., 2024a).

Arvomaailmojen törmääminen ja politiikan blokkiutuminen voivat johtaa väestöryhmien välisen vastakkainasettelun syvenemiseen. Tästä syystä tutkimuksessa on viime vuosina kiinnitetty erityisen paljon huomiota niin kutsuttuun affektiiviseen eli tunnepohjaiseen polarisaatioon. Vaikka affektiivinen polarisaatio on Suomessa toistaiseksi ollut maltillista, sen taso vaihtelee puoluekannatuksen mukaan (Kawecki & Kekkonen, 2024). Affektiivisen polarisaation seurauksena myös ehdokaisiin kohdistuva häirintä voi lisääntyä (ks. Isotalon ja Wassin luku 8 tässä teoksessa), ja tätä vauhdittaa etenkin kampanjoiden siirtyminen yhä enenevässä määrin verkkoon (ks. Kannaston luku 5 tässä teoksessa).

Tämän teoksen luvuissa tutkijat analysoivat, millaisia tukiverkostoja kansanedustajaehdokkaiden taustalta löytyy, miten he kampanjoivat ja rahoittavat vaalityötään, millaisia heidän poliittiset näkemyksensä ovat, ja miten poliittinen edustus toteutuu eri puolilla Suomea. Yksi useita lukuja läpileikkaava teema on suomalaisen vaalijärjestelmän ehdokaskeskeisyys ja sen seuraukset ehdokkaiden toimintaympäristölle.

Luvussa 2 Josefina Sipinen, Åsa von Schoultz ja Elina Kestilä-Kekkonen tarkastelevat sukupuolittunutta tietä ehdokkuuteen ja edustajaksi eli nais- ja miesehdokkaiden verkostoiltaan saamaa tukea. He osoittavat, että miehiin verrattuna naiset kokevat kautta linjan saaneensa enemmän kannustusta ehdokkuudelleen sekä puolueeltaan että lähipiiriltään. Tämä voi viitata siihen, että naisehdokkaat todella tarvitsevat enemmän tukea asettuakseen ehdolle, siinä missä miesten osalta vähäisempi tuen määrä ei muodosta estettä ehdokkuudelle. Kirjoittajat selittävät tätä miesten naisia vahvemmalla minäpystyvyyden kokemuksella eli luottamuksella omiin kykyihin toimia ehdokkaana ja mahdollisuuksien mukaan myös vaaleilla valittuna edustajana.

Luvussa 3 Juha Ylisalo tutkii puolueiden vaaliteemojen merkitystä ehdokkaiden kampanjoinnissa. Suomalaisessa avointen listojen vaalijärjestelmässä ehdokkaat keräävät ääniä puolueensa listalle, mutta heidän on myös välttämätöntä saada henkilökohtaisia ääniä päästäkseen itse riittävän korkealle listasijalle. Ylisalon analyysi osoittaa, että suurin osa ehdokkaista pyrkii hankkimaan huomiota sekä itselleen että puolueelleen. Puolueille tärkeiden teemojen suhteen ehdokkaat näyttävät korostavan uuden vaalikauden tavoitteita sisältäneitä vaaliohjelmia enemmän kuin

puolueiden suoriutumista edellisellä vaalikaudella. Ehdokkaiden tärkeimpinä pitämät ongelmat osoittavat, että vuoden 2023 eduskuntavaaleissa oli kyse erityisesti sosiaaliturvasta ja sote-palveluista sekä taloudesta. Puolueiden välillä on jonkin verran eroja ehdokaskampanjoiden puolue- ja ehdokaskeskeisyydessä. Valtiovarainministeripuolueena vaaleihin käyneen keskustan ehdokkaat pitivät puoluettaan melko vähän esillä ja korostivat muita harvemmin puolueensa vaaliohjelmaa ja aiempaa suoriutumista. Vasemmistoliiton ehdokkaat sen sijaan painottivat vahvasti puolueen teemoja. Yleisesti ottaen ehdokkaat painottavat oman puolueensa äänestäjäkunnan päällimmäisiä huolenaiheita.

Luvussa 4 Mikko Mattila tarkastelee ehdokkaiden kampanjointia ja sen rahoitusta vuoden 2023 eduskuntavaaleissa sekä sitä, missä määrin ne erosivat vuoden 2019 vaaleista. Mattila painottaa, muiden lukujen kirjoittajien tavoin, suomalaisen vaalijärjestelmän ehdokaskeskeisyyttä, joka kannustaa ehdokkaita korostamaan omaa henkilöään usein myös muiden ehdokkaiden kustannuksella. Järjestelmä johtaa samalla hajautettuun kampanjarahoitukseen, jonka kokoaminen on pitkälti ehdokkaiden omalla vastuulla. Tästä syystä ammattimaisemmat ja dataohjatut kampanjointimuodot ovat Suomessa yleistyneet hitaammin kuin maissa, joissa puolueet vastaavat keskitetysti kampanjoiden organisoinnista. Toisaalta kampanjoinnin kokonaiskuvassa ei ole tapahtunut merkittäviä laadullisia muutoksia neljässä vuodessa, eivätkä keskimääräiset kustannukset ole kasvaneet. Silti menestyksenkäs kampanjointi on useimmiten kallista, ja noin puolet kampanjoista rahoitetaan ehdokkaiden omilla varoilla. Tämän seurauksena ehdokkaiden lähtökohdat eivät ole yhdenvertaiset.

Luvussa 5 Elisa Kannasto jatkaa kampanja-analyysia tarkastelemalla eduskuntavaaliehdokkaiden kampanjaviestintää sosiaalisessa mediassa. Sosiaalisen median kautta poliitikot voivat pitää suoraan yhteyttä äänestäjiinsä ilman perinteisten tiedotusvälineiden portinvartijuutta. Samalla poliitikot tavoittelevat sosiaalisen median kautta myös journalistien huomiota ansaitakseen mediatilaa. Kannasto selvittää, miten tärkeinä eduskuntavaalien 2023 ehdokkaat eri puolueista ja ikäluokista pitävät sosiaalisen median alustoja, kuten Facebookia, Instagramia, Twitteriä, Youtubea ja Tiktokia. Hän osoittaa, että harva ehdokas keskittyy vain yksittäisen alustan kautta viestimiseen, vaan että kampanjointi on levinnyt monialustaiseksi. Sosiaalista mediaa lähestytään strategisesti, ja siten suositut alustat kasvattavat helposti suosiotaan entisestään, tai jos joku alusta menettää suosionsa, se näkyy nopeasti myös neljän vuoden vaalisyklin aikana. Tulosten valossa on kuitenkin syytä huomata, että siinä missä sosiaalisen median ajateltiin vielä sen olemassaolon alkuvaiheessa demokratisoivan kampanjoita vähentämällä tarvetta rahalliselle panostukselle, menestyminen eduskuntavaaleissa edellyttää yhä varsin mittavia kampanjabudjetteja, joista osa kuluu yhä ammattimaisempaan kampanjointiin sosiaalisessa mediassa.

Luvussa 6 Theodora Helimäki ja Åsa von Schoultz analysoivat ehdokkaiden negatiivista ja positiivista kampanjointia eli sitä, missä määrin ehdokkaat kritisoivat muiden ehdokkaiden ja puolueiden ehdotuksia ja toimintaa (negatiivinen kampanjointi) tai sen sijaan keskittyvät omien poliittisten näkemystensä ja saavutustensa

korostamiseen (positiivinen kampanjointi). Moderni negatiivinen kampanjointi liitetään usein Yhdysvaltain presidentinvaaleihin, missä esimerkiksi presidentti Donald Trump on erittäin tunnettu häpeilemättömästä kielenkäytöstään ja vastapelleidensa loukkaavasta nimittelystä. Suomalaiseen avoimeen listavaaliin tällainen käytös voi kuitenkin istua huonosti. Vaikka muiden puolueiden ehdokkaiden kritisointi voi olla hyödyllistä, oman puolueen ehdokkasiin kohdistuva kritiikki saattaa vähentää yhteistä äänimäärää puolueelle ja näin ollen vahingoittaa negatiivisesti kampanjoivaa ehdokasta. Helimäki ja von Schoultz osoittavatkin, että positiivinen kampanjointi korostui eduskuntavaaleissa 2023, sillä itselle tärkeiden asiakysymysten korostaminen oli selkeästi yleisin tapa kampanjoida ja erottua muista ehdokkaista. Naiset kampanjoivat keskimäärin positiivisemmin ja miehet negatiivisemmin, mikä voi liittyä siihen, että sukupuolistereotyyppien vuoksi naisia todennäköisesti rangaistaisiin enemmän, mikäli he kampanjoisivat voimakkaan negatiivisesti.

Luvussa 7 Janette Huttunen tutkii ehdokaskampanjoiden kohdentamista. Ehdokaskeskisessä vaalijärjestelmässä ehdokkaat kokoavat pitkälti omat kampanjaorganisaationsa ja vastaavat itsensä mainostamisesta. Käyttäkseen rajalliset resurssinsa mahdollisimman tehokkaasti ehdokkaat kohdentavat usein vaalikampanjansa heille, jotka ehdokkaat mieltävät potentiaalisiksi äänestäjäkunnakseen. Sosiaalisen median suosion myötä ehdokkailla on mahdollisuus kohdentaa kampanjansa yhä tarkemmin rajatuille väestöryhmille. Huttusen analyysi osoittaa, että ehdokkaat kohdentavat vaalikampanjoitaan itsensä kaltaisille ihmisille: naiset naisille, miehet miehille, nuoret nuorille ja iäkkäät iäkkäille. Tämä ei ole yllättävää, sillä peilikuvanedustuksen periaatteiden mukaisesti ehdokkaat saattavat ajatella edustavansa parhaiten heitä, joita he itse muistuttavat ja ajatella vaalitaktisesti vetoavansa parhaiten äänestäjiin, jotka voivat tunnistaa itsensä heissä. Tämä kuitenkin tarkoittaa, että ehdokaslistoilla aliedustetut ryhmät todennäköisesti jäävät vaaleissa mobilisointipyrkimysten ulkopuolelle. Siten esimerkiksi naiset, nuoret, vanhemmat ikäryhmät sekä erilaisiin vähemmistöryhmiin kuuluvat voivat saada vähemmän heille kohdennettuja vaaliviestejä ja kannustusta poliittiseen aktiivisuuteen.

Luvussa 8 Veikko Isotalo ja Hanna Wass analysoivat ehdokkaiden kokemaa vaalihäirintää. Erilainen pelottelu, uhkailu ja häiriökäyttäytyminen, joita ehdokkaat joutuvat kampanjoidessaan nykyisin kohtaamaan, voivat nostaa kynnystä asettua ehdolle, kun poliitikon ammatti alkaa vaikuttavaa vastenmieliseltä tai suoranaisen vaaralliselta uravalinnalta. Häirintä saattaa saada myös äänestäjät takajaloilleen politiikan näyttäytyessä sekasortoiselta toimintakentältä, johon liittyy monenlaisia väärinkäytösepäilyjä ja syytöksiä. Isotalo ja Wass osoittavat, että vuoden 2023 eduskuntavaalien ehdokkaista noin 70 prosenttia kohtasi jonkinlaista häirintää kampanjoinnin aikana. Yleisimpiä häirinnän muotoja olivat sosiaalisen median tilien häirintä, virheellisen informaation levittäminen ehdokkaista tai puolueista ja loukkaavat kasvokkaiset kommentit. Häirintäkokemukset ovat myös vahvasti sukupuolittuneita, sillä naisehdokkaat raportoivat häirintätapauksista miesehdokkaita selvästi useammin. Tämä voi entisestään korostaa naisten miehiä suurempaa tarvetta saada tukea ehdokkuudelleen puolueelta ja omalta lähipiiriltään (vrt. Sipilén, von

Schoultzin ja Kestilä-Kekkonen luku 2 tässä teoksessa). Valtaosa ehdokkaista ei katso loukkaavan puheen kuuluvan politiikkaan, vaan kannattaa vihapuheen rajoittamiseen tähtääviä toimia. Pidemmällä tähtäimellä häirinnän seuraukset voivat olla erittäin haitallisia yhdenvertaisen edustuksellisen demokratian toimivuudelle, mikäli häirintäkokemukset tai pelkkä uhka häirinnän kohtaamisesta karkottavat etenkin nuoria tai erilaisten vähemmistöjen edustajia pois politiikasta. Poliittinen edustus voi tällöin vinoutua nykyistäkin enemmän olemassa olevia valtasuhteita suosivaksi.

Luvussa 9 siirrytään tarkastelemaan ehdokkaiden poliittisia asenteita. Veikko Isotalo, Jussi Westinen ja Josefina Sipinen analysoivat, missä määrin asenteissa on havaittavissa sukupuolen ja sukupolven mukaista eriytymistä. Viime vuosina on käyty vilkasta keskustelua sukupuolten välisestä kuilusta poliittisissa arvoissa ja asenteissa, joka näkyy siten, että etenkin nuoret naiset ovat merkittävästi keski-ikäisiä miehiä arvoliberaalimpia ja vasemmistolaisempia (Isotalo et al., 2024; Wass & Kauppinen, 2024). Tämä on näkynyt myös äänestyskäyttäytymisessä: vuoden 2023 eduskuntavaaleissa punavihreä blokki (SDP, vasemmistoliitto ja vihreät) sai 42 prosenttia naisten äänistä, mutta vain 27 prosenttia miesten äänistä. Isotalo, Westinen ja Sipinen selvittävät, heijastuuko äänestäjäkunnassa havaittu sukupuolikuilu myös ehdokkasiin. Tulokset osoittavat, ettei yksikään eduskuntapuolueista ole sisäisesti jakautunut sukupuolen tai sukupolven mukaan vasemmisto-oikeisto- tai liberaali-konservatiivi-ulottuvuudella. Esimerkiksi perussuomalaisten nuorempien miesehdokkaiden keskuudessa korostuvat autoritääriset, perinteiset ja nationalistiset arvot, mutta sama arvoprofiili näkyy myös puolueen nuorissa naisehdokkaissa. Suurimmat asenne-erot ehdokaskunnassa muodostuvat 1960–1970-luvuilla syntyneiden oikeistolaisten, perinteisiä arvoja ja auktoriteetteja korostavien miesten sekä 1980-luvulla tai myöhemmin syntyneiden vasemmistolaisten, liberaalien ja ympäristötietoisten naisten välille. Sen sijaan 1960–1970-luvuilla syntyneet naisehdokkaat ja 1980-luvulla tai myöhemmin syntyneet miesehdokkaat ovat arvomaailmaltaan suhteellisen lähellä toisiaan.

Luvussa 10 Thomas Karv ja Kim Backström tutkivat ehdokkaiden demokratia-asenteita. Maailmanlaajuisesti demokratioiden määrä on laskenut verrattuna 30 vuoden takaiseen (International IDEA, 2024, s. 13), ja esimerkiksi Unkarissa, Puolassa ja Yhdysvalloissa valtion poliittiset johtajat ovat johdonmukaisesti murentaneet maansa demokratian tilaa muun muassa heikentämällä oikeuslaitoksen riippumattomuutta ja rauhallista vallanvaihtoa vaalien jälkeen. Suomi on yksi maailman vakaimmista demokratioista, mutta on selvää, että demokraattinen hallinto tarvitsee demokratian kannattajia. Karv ja Backström lähtevät liikkeelle ajatuksesta, että poliittiseen luottamustehtävään hakeutuminen usein tarkoittaa, että ehdokas hyväksyy edustuksellisen demokratian instituutiona. Tämä ei kuitenkaan välttämättä toteudu nykyhetkessä, jossa politiikka hahmotetaan yhä enemmän ”puhdas-sieluisten kansalaisten” ja ”korruptoituneen eliitin” välisenä kamppailuna. Karv ja Backström osoittavat, että yleisesti ottaen eduskuntaan pyrkivät ehdokkaat ovat tyytyväisiä Suomen demokratian tilaan. Samalla tulokset kuitenkin osoittavat, ettei myönteinen suhtautuminen demokratiaan ole ehdoton ehdokasvalinnan edellytys.

Eduskuntavaaliehdokkuuteen ja -kampanjointiin liittyvät toimintaympäristöt ovat alati liikkeessä. Viime vuosina yhteiskunnallinen keskustelu ja ehdokaskampanjat ovat siirtyneet enenevässä määrin verkkoon, mikä on osaltaan johtanut poliittisen keskustelun polarisoitumiseen. Omien kannattajaryhmien tavoittaminen on sosiaalisessa mediassa helppoa, mutta samalla verkossa tapahtuva kampanjointi lisää ehdokkaisiin kohdistuvaa häirintää asettaen uusia haasteita ehdokkuudelle ja kampanjoinnille.

Tie Arkadianmäelle tarjoaa empiiriseen aineistoon pohjautuvan kokonaiskuvan suomalaisen ehdokasdemokratian tilasta hetkellä, jolloin poliittinen osallistuminen ja kampanjointi ovat kokeneet historiallisen suuria muutoksia. Teoksen luvuissa tarkastellaan muun muassa eduskuntavaaliehdokaiden arvoja ja asenteita, verkostoiltaan saamaa tukea, kampanjoiden rahoitusta, kampanjaviestintää sekä poliittisen edustuksen alueellista eriytymistä.

ISBN 978-952-359-077-9

